Risâle-i Nur´da ene ve zerre

Isparta'dan Murad Kurt: "Üstad Hazretlerinin, ene ve zerre bahislerini aynı risâlenin iki bölümünde izah etmiş olmasının hikmeti nedir?"
Isparta'dan Mahmut Özdemir: "Ene ne demektir? Bediüzzaman'ın görüşü nedir? Bu zamanda enenin tahribâtından nasıl kurtulunur?"

Risâle-i Nûr'dan Otuzuncu Söz "ene"ye ve "zerre"ye tahsis edilmiştir. Birinci Maksad'da ene'nin mâhiyeti ve gizli bilinmeyenleri, İkinci Maksad'da ise zerre'nin mâhiyeti ve gizli bilinmeyenleri hârika bir biçimde keşfedilmiştir.

Üstad Hazretleri ene'yi, "Biz emâneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik; hepsi de onu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korktular. İnsan ise onu yüklendi. Gerçekten insan çok zâlim ve çok câhildir."1 âyetinin tefsîri mâhiyetinde ele alır; zerre'yi de, "İnkâr edenler, 'Kıyâmet başımıza gelmez.' diyorlar. Sen de ki: 'Evet, gaybı bilen Rabb'ime yemin olsun ki, başınıza gelecektir. Ne göklerde ve ne yerde zerre kadar bir şey O'ndan uzak kalamaz; bundan küçük veya büyük ne varsa hepsi apaçık bir kitapta yazılmıştır."2 âyetinin tefsîri sadedinde inceler.
Bediüzzaman Hazretlerine göre göklerin, yerlerin ve dağların yüklenmekten çekindiği ve korktuğu emânetin bir ferdi ene'dir, yani benliğin sorumluluk rûhudur. Öyle ki ene (benlik), Hazret-i Âdem'den (as) şimdiye kadar insanlık âleminin etrafına dal budak salan hem nûrânî bir Tûbâ ağacının, hem de dehşetli bir Zakkum ağacının çekirdeği hükmündedir. Birer gizli hazine olan Allah'ın isimlerinin anahtarlarını uhdesinde taşıyan ene, kâinâtın gizli bilinmeyenlerini de açabilecek hüviyette iken; başına buyruk bırakıldığında vahşetin, canavarlığın ve dehşetin resmini çizebilen bir yüz karası olabilmektedir. Yâni insanın mâneviyât ağacı hayırda "ene" üzerinde yükselmekte; şerde de "ene" nedeniyle kurumakta, sönmekte ve dökülmektedir. Yâni insan "ene" ile hem kazanmakta, hem kaybetmektedir: Kendine güvenen kaybetmekte, kendini Allah'a veren kazanmaktadır. Benliği ile gururlanan kaybetmekte, benliğini Allah'a kulluk makamında eriten kazanmaktadır. Kendisine var diyen gerçekte yokluğu, kendisini Allah için yok sayan gerçek varlığı bulmuş olmaktadır.

Üstad Said Nursî'ye göre kâinâtın anahtarı insanın elindedir, yani nefsine takılmıştır. Kâinâtın kapıları görünüşte açık gibi zannedilmekte ise de, hakikatte kapalıdır. Cenâb-ı Hak, insana emânet cihetiyle "ene" nâmında öyle bir anahtar vermiştir ki, insan onunla âlemin bütün kapalı kapılarını açabilmekte, öyle sırlı bir enâniyet vermiştir ki, Allah'ın gizli hazînelerini onunla keşfedebilmektedir. Fakat ene'nin kendisi de müşkül bir bilinmeyendir, dehşetli bir anlaşılmayan denklemdir. Ene'nin hakîkati, mâhiyeti ve yaratılış hikmeti bilinse, kendisi açıldığı gibi, kâinâtın gizli kapıları da açılabilecektir. Bu bahis, ene'yi bize açıp keşfetmektedir.
Zerre ise; kâinâtın maddî plânda en küçük yapı taşıdır, baş döndürücü hareketiyle var oluş sırrını mâhiyetinde barındırmaktadır. Üstad Bediüzzaman'a göre zerrelerin hareketleri, Allah'ın kudret kaleminin kâinât kitabına yaratılış âyetlerini yazarken çıkardığı titreşim ve cızırtıdan başka bir şey değildir. Gayb âleminden olan herşeyin geçmiş aslında

ve gelecek neslindeki intizamlara kaynaklık edecek ölçüde, Allah'ın emirlerinin imlâsından ve yazılımından gelen hareketler ve heyecânlar, zerreleri sür'atle dönmeye ve titreşime sevk etmektedirler.3

Ene'nin, insanın mânevî varlığının en küçük yapı taşı; zerre'nin de kâinâtın ve insanın maddî varlığının en küçük yapı taşı olduğunu dikkatimizden uzak tutmamalıyız. Ene bir "elif" olarak aynı dersin birinci bölümünde; zerre de bir "nokta" olarak ikinci bölümünde ele alınmış, Kur'ân-ı Hakîm'in âyetleriyle kâinâtın tılsımı ve var oluşun gizli sırları her iki bahiste farklı açılardan keşfedilmiştir.

Dipnot:
1-Ahzâb Sûresi, 33/72;
2-Sebe' Sûresi, 34/3;
3-Sözler, s. 494-513